

СИЛАБУС

навчальної дисципліни
«Соціальна політика»
2021 – 2022 навчальний рік

Освітня програма: «Соціальна робота та соціальна педагогіка».

Спеціальність: 231 Соціальна робота.

Галузь знань: 23 Соціальна робота.

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Викладач	Попова Анастасія Сергіївна, к.пед.н., ст. викладач кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти
Посилання на сайт	https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=161 https://dspace.bdpu.org/handle/123456789/1141
Контактний телефон	050 335 99 68, 063 335 99 68 (Viber)
Е-mail викладача	kovaleva.anastasia.45@gmail.com
Графік консультацій	вівторок: 12.00-14.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Форма навчання	Кількість кредитів/годин	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Звітність
денна	5/150	26	24	100	екзамен
заочна		10	4	136	

Семестр: I.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: соціальна політика, соціальна держава, соціальний захист, соціальний працівник, державна політика.

Мета курсу: розширення кола знань про особливості соціальної політики, засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних засад щодо політичних, інституційних і законодавчих механізмів реалізації соціальної політики, розвитку професійної компетентності здобувачів вищої освіти, сприяння у засвоєнні теоретичних знань, практичних умінь, формуванні високого рівня готовності до реалізації завдань соціальної політики та соціальної роботи з різними категоріями населення.

Предмет курсу: теоретико-практичний аспект реалізації соціальної політики у контексті державної політики України.

Компетентності та програмні результати навчання:

Програмні компетентності:

ЗК-1 Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

СК-10 Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.

СК-12 Здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту.

Результати навчання:

ПР-1 Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПР-8 Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

ПР-22 Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

Зміст курсу:

Тема 1. Теоретичні засади соціальної політики.

Соціальна держава і соціальна політика. Сутність, сфери, напрями, принципи та функції соціальної політики. Завдання, цілі соціальної політики у контексті сучасних пріоритетів та напрямів державного регулювання соціальної сферою в Україні. Інструменти соціальної політики.

Науковий та практичний компоненти соціальної політики. Взаємозв'язок соціальної політики та соціальної роботи. Об'єкт соціальної політики (соціально-демографічна характеристика). Соціальні відносини як об'єкт соціальної політики. Соціальна структура суспільства. Соціально-класові відносини і соціальна політика. Соціальна політика світових структур. Організація Об'єднаних Націй як суб'єкт міжнародної соціальної політики. Принципи та особливості діяльності спеціалізованих міжнародних організацій. Засоби формування соціальної політики міжнародними організаціями.

Тема 2. Організаційно-правові засади реалізації соціальної політики.

Інституційна база соціальної політики. Міністерство соціальної політики України, як суб'єкт реалізації соціально-політичних завдань. Регіональний та місцевий рівні реалізації цілей і завдань соціальної політики та соціальної роботи, їх структура та основні повноваження. Суб'єкти соціальної політики. Громадські, благодійні та інші недержавні організації як суб'єкти соціальної політики у контексті здійснення соціальної роботи: види, напрями діяльності, особливості функціонування в Україні. Джерела фінансування програм соціальної політики.

Документальна база соціальної політики і соціальної роботи. Державні соціальні стандарти та соціальні гарантії. Система державних соціальних стандартів і нормативів. Базовий державний соціальний стандарт.

Тема 3. Історичні аспекти і світові тенденції становлення соціальної політики. в різних економічних системах.

Цивілізація і соціальна політика. Соціологія бідності та розвиток теоретичних засад соціальної політики в західній соціології XIX – першої половини XX ст. Розвиток теоретичних підходів до побудови соціальної політики в другій половині XX ст.. Концепція соціальної держави. Соціально орієнтована економіка.

Соціальна політика у ринковій системі. Характеристика моделей соціальної політики в країнах з розвинутою ринковою економікою. Досвід Японії, США, Швеції в формуванні соціального забезпечення. Проблема вибору моделі соціальної політики в Україні. Стратегії, цілі й пріоритети в соціальній політиці України в ринковій економіці.

Тема 4. Соціальний захист як механізм реалізації соціальної політики.

Сутність категорій «соціальний захист», «соціальне забезпечення». Принципи побудови системи соціального захисту в умовах соціально орієнтованої ринкової

економіки. Соціальний захист як система. Соціальне забезпечення населення і його складові. Пріоритетні напрями розвитку соціального захисту в Україні.

Соціальне страхування: особливості і види. ЗДСС на випадок безробіття. Характеристика загальнообов'язкового державного соціального страхування. Пенсійне страхування.

Тема 5. Політика зайнятості у контексті пріоритетних цілей соціальної політики.

Характеристика поняття зайнятості населення. Ринок праці та механізм його функціонування. Державне регулювання зайнятості. Державна служба зайнятості як суб'єкт реалізації політики зайнятості населення. Економічна нерівність та політика соціального захисту економічно-активного та економічно-неактивного населення.

Визначення безробіття. Безробіття як неприйнятна альтернатива зайнятості. Економічні і соціальні наслідки безробіття. Причини виникнення і види безробіття. Основні причини безробіття в Україні. Причини особливої небезпеки для економіки і соціального стану хронічного безробіття. Соціальні та економічні наслідки безробіття. Безробіття і макроекономічні показники. Природний рівень безробіття. Безробіття і вільні робочі місця. Безробіття і обсяг ВВП (закон Оукена). Безробіття і інфляція (крива Філіпса). Приховане безробіття. Напрями державних заходів щодо скорочення рівня безробіття. Два можливі підходи держави щодо скорочення безробіття: американський («жорсткий») та шведський («протекціоністський»).

Тема 6. Основні напрями реалізації державної сімейної та молодіжної політики.

Понятійно-категоріальний апарат державної сімейної політики. Принципи та напрями державної сімейної політики. Соціально-демографічна ситуація в Україні: причини та наслідки.

Характеристика молоді як соціально-демографічної групи в Україні. Сутність та основні напрями державної молодіжної політики в Україні. Державні гарантії для молоді. Соціальні програми підтримки молоді в Україні.

Тема 7. Основні напрями реалізації соціальної політики у контексті протидії торгівлі людьми та запобіганню домашньому насильству.

Основні поняття та види експлуатації. Основні причини та передумови торгівлі людьми. Міжнародне та національне законодавство у галузі протидії торгівлі людьми. Державна політика протидії торгівлі людьми в Україні. Недержавні організації, що працюють у напрямі протидії торгівлі людьми.

Основні поняття та види домашнього насильства. Законодавство у сфері запобігання домашньому насильству. Заходи протидії домашньому насильству. Державна соціальна програма з протидії торгівлі людьми.

Тема 8. Забезпечення прав дітей як пріоритетний напрям соціальної політики.

Система прав та гарантій дітей у міжнародному та національному законодавстві. Державна політика у сфері захисту прав дітей: принципи, завдання та засоби реалізації.

Діяльність служб у справах дітей. Оздоровлення та відпочинок дітей. Система міжнародного та національного усиновлення. Сімейні форми виховання та робота з багатодітними сім'ями.

Тема 9. Державна соціальна допомога вразливим категоріям населення як пріоритетний напрям соціальної політики.

Диференційований підхід щодо вибору форм і заходів підтримки соціально вразливих категорій населення. Пільги, гарантії та компенсації людям з інвалідністю.

Адресні пільги та надання житлових субсидій. Соціальний захист ветеранів, жертв нацистських переслідувань та політичних репресій. Соціального захист постраждалих осіб внаслідок масових акцій громадського протесту під час Революції Гідності та членів їх сімей. Соціальний захист захисту внутрішньо переміщених осіб.

Тема 10. Соціальні наслідки економічних рішень.

Поняття експертизи. Соціальна експертиза та її завдання. Параметри рівня життя населення і динаміка соціальної напруженості. Показники соціальної експертизи (адміністративна статистика, результати соціологічних опитувань). Етапи, технології та організація соціальної експертизи. Методи оцінки змін в соціальній експертизі. Соціальна експертиза (соціальні ініціативи) на місцевому рівні та можливості виконання соціальною експертизою функцій четвертої влади.

Методи навчання: словесні (пояснення, розповідь, лекція, семінари бесіда; наочні: (ілюстрування за допомогою електронного опорного конспекту), практичні: (вправи, самостійне дослідження); методи стимулювання навчальної діяльності (метод навчальної дискусії, метод опори на життєвий досвід здобувачів, створення ситуацій пізнавальної новизни); методи контролю і самоконтролю (метод усного контролю, метод письмового контролю).

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): Навчальний курс складається з лекційних, семінарських занять, самостійної та індивідуально-дослідної роботи.

Заохочується висловлювання власної точки зору, творчий підхід до виконання передбачених програмою курсу завдань. Обов'язковим є дотримання принципів академічної доброчесності.

Лекційні заняття передбачають ведення письмового (електронного) конспекту. Наявність конспекту є однією з вимог допуску до складання іспиту.

Підготовка до семінарських занять передбачає усне опрацювання теоретичних питань за темою, спираючись на перелік рекомендованої літератури та самостійний пошук джерел для отримання необхідної інформації, з подальшим їх обговоренням у форматі дискусій, мозкових штурмів тощо. Відпрацювання пропущених семінарських занять є обов'язковим, здійснюється у форматі очного або дистанційного (на платформі Zoom) спілкування викладача зі здобувачем (не пізніше, ніж через тиждень з моменту проведення заняття та згідно графіку консультацій).

Підготовка завдань самостійної та індивідуально-дослідної роботи здійснюється у письмовому або електронному (розміщення файлів на платформі Moodle) вигляді та передбачає усне обговорення питань протягом семінарського заняття з теми або під час індивідуальної/групової консультації. Роботи, які виконано не в повному обсязі або оформлено без дотримання вимог, повертаються здобувачеві на доопрацювання. Повторно здати роботу на перевірку необхідно не пізніше, ніж через тиждень після проведення заняття з відповідної теми (письмово/в електронному вигляді на платформі Moodle).

В умовах дистанційного навчання лекційні, семінарські заняття проводитимуться в онлайн-режимі у визначений розкладом час. Самостійні та індивідуально-дослідні роботи надсилаються на оцінювання через систему Moodle у визначений політикою курсу термін. Консультації здобувачів проводитимуться згідно визначеного вище графіку.

Допуск до екзамену передбачений за умов: набрання 25 балів за роботу протягом семестру, наявності конспекту усіх лекцій та роздрукованої папки з роботами (самостійних та індивідуальних занять). Екзамен може проходити за двома формами (на вибір здобувачів ВО): письмовий екзамен та захист відповідей; тестування. За результатами продуктивної роботи протягом семестру та погодження з оцінкою –

здобувачу може бути виставлена підсумкова оцінка, що дорівнює сумі балів набраних протягом семестру.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: *технічне* (комп'ютер, проектор); *програмне* (Microsoft Office: Power Point, Word, Moodle, репозитарій); *наочність* (презентації у форматі Power Point).

Система оцінювання та вимоги:

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Середнє арифметичне за поточну роботу (максимально 50 балів)	Екзамен	Сума
Тема 1		Тема 2		Тема 3		Тема 4		Тема 5				
1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	3.2	4.1.	4.2.	5.1.	5.2.			
25		25		25		25		25				
Тема 6		Тема 7		Тема 8		Тема 9		Тема 10				
6.1	6.2	7.1	7.2	8.1	8.2	9.1.	9.2	10.1	10.2			
25		25		25		25		25				

Система нарахування рейтингових балів (поточний контроль¹)

№	Вид робіт за темами	Бали рейтингу (денна форма)	Бали рейтингу (заочна форма)
1	Тема 1.		
1.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 - 5	0 - 5
1.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 - 2	0 - 2
1.3.	Виконання самостійної роботи до теми 1: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними;	0 – 10	0 – 10
1.4.	Виконання ІНДЗ до теми 1: - Таблиця.	0 – 10	0 – 10
Максимум за тему 1		25 балів	
Тема 2			
2.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 - 5	0 - 5
2.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 - 2	0 - 2
2.3.	Виконання самостійної роботи до теми 2: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 – 5	0 – 5
2.4.	Виконання ІНДЗ до теми 2: - Есе	0 – 15	0 – 15
Максимум за тему 2		25 балів	
Тема 3			
3.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 - 5	-
3.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 - 2	-
3.3.	Виконання самостійної роботи до теми 3: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 - 10	0 - 10
3.4.	Виконання ІНДЗ до теми 3: - Таблиця.	0 – 10	0 – 15
Максимум за тему 3		25 балів	
Тема 4			
4.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 - 5	-

¹ Детальний розподіл балів та критерії оцінювання до кожного виду робіт представлені у «Системі оцінювання» та розміщені на електронній платформі підтримки навчання Moodle БДПУ

4.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 - 2	-
4.3.	Виконання самостійної роботи до теми 4: • Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 – 5	0 – 10
4.4.	Виконання ІНДЗ до теми 4: • Есе.	0 – 15	0 – 15
Максимум за тему 4		25 балів	
Тема 5			
5.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 - 5	-
5.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 - 2	-
5.3.	Виконання самостійної роботи до теми 5: • Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 – 10	0 – 10
5.4.	Виконання ІНДЗ до теми 5: • Презентація	0 – 10	0 – 10
Максимум за тему 5		25 балів	
Тема 6			
6.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 – 5	-
6.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 – 2	-
6.3.	Виконання самостійної роботи до теми 6: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 – 10	0 – 10
6.4.	Виконання ІНДЗ до теми 6: - Аналітичне завдання.	0 – 10	0 – 15
Максимум за тему 6		25 балів	
Тема 7			
7.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 – 5	-
7.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 – 2	-
7.3.	Виконання самостійної роботи до теми 7: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 – 5	0 – 10
7.4.	Виконання ІНДЗ до теми 7: - Презентація.	0 – 15	0 – 15
Максимум за тему 7		25 балів	
Тема 8			
8.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 – 5	-
8.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 – 2	-
8.3.	Виконання самостійної роботи до теми 8: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 – 10	0 – 10
8.4.	Виконання ІНДЗ до теми 8: - Доповідь+презентація.	0 – 10 0 – 5 + 0 – 5	0 – 15 0 – 10 + 0 – 5
Максимум за тему 8		25 балів	
Тема 9			
9.1.	Відповідь на семінарському занятті (4 години)	0 – 5+ 0 – 5	-
9.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 – 2	-
9.3.	Виконання самостійної роботи до теми 9: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 – 5	0 – 10
9.4.	Виконання ІНДЗ до теми 9: - Аналітичне завдання.	0 – 10	0 – 15
Максимум за тему 9		25 балів	
Тема 10			
10.1.	Виконання самостійної роботи до теми 10: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 – 10	0 – 10

10.2.	Виконання ІНДЗ до теми 10: - Презентація.	0 – 15	0 – 15
Максимум за тему 10		25 балів	

За підсумками навчання за один семестр здобувач вищої освіти може отримати 100 балів (50 балів² – поточне оцінювання + 50 балів – контрольне оцінювання (екзамен).

Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

де m – кількість набраних балів за вивчений курс;
 n – кількість залікових кредитів;
 50 балів – екзамен або залік.

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими кредитами, та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час екзамену.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS
90 – 100	A
78 – 89	B
65 – 77	C
58 – 64	D
50 – 57	E
35 – 49	FX
1 – 34	F

Список рекомендованих джерел:

1. Гончарова С. Ю., Отенко І. П. Соціальна політика. Навч. посібник. Х.: Вид-во ХДЕУ, 2013. 200 с.
2. Драган О. І., Цимбалюк Л. Г. Соціальна політика: Конспект лекцій для студентів спеціальності 7.03050501, 8.03050501 «Управління персоналом та економіка праці» галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво» денної форми навчання. К.: НУХТ, 2012. 116 с.
3. Дубич К. В. Вступ до соціальної допомоги: навчальний посібник / К. В. Дубич. К., 2015. 419 с.
4. Іщенко А. О. Соціальна і гуманітарна політика [Текст]: навч.-метод-посіб-. М.П. Іщенко А. О. Овчаренко Я. В. Подолян: Черкас. Нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, Черкаси: [Вид. від ЧНУ ім. Б. Хмельницького], 2011. 400 с.
5. Соціальна політика і соціальна робота : український науковий і громадсько-політичний часопис К. : Києво-Могилянська академія, 2005. 148 с.
6. Соціальна політика: навчальний посібник / за заг. ред. В. П. Пічі, Я. Б. Турчин. 2-е видання. Львів : Новий Світ 2000, 2018. 318 с.

² Мінімальний допуск до екзамену здобувача можливий за умови набрання ним 35 балів за виконані роботи протягом семестру.

7. Шевчук, П.І. Соціальна політика : навчальний посібник для ВНЗ / П. І. Шевчук.
Львів : Світ, 2005. 400 с.

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека БДПУ <http://edu.bdpu.org>
2. Сайт БДПУ <http://bdpu.org>
3. Медіатека ФДССО.
4. Верховна Рада України. Офіційний сайт (законодавство) <http://zakon4.rada.gov.ua/>
5. Міністерство соціальної політики України. Офіційний сайт (урядовий портал)
www.mlsp.gov.ua

Зі змістом ОК та правилами курсу
ознайомлений (а)

(ПІБ)

(підпис)